

ANALIZA NETO POZICIJE NOVIH ČLANICA EVROPSKE UNIJE U BUDŽETU EU

Igor Cocić | Magistar ekonomskih nauka, Centri civilnih inicijativa, Dobož, icocic@teol.net

Rezime: *Debata o učešću zemalja članica u prihodima i rashodima zajedničkog budžeta, tj. neto pozicijama zemalja u budžetu EU, traje još od njenog osnivanja. U tom smislu, redistributivna funkcija budžeta potencijalno je tlo za nastanak žučnih rasprava, naročito ako postoji i najmanja sumnja da se ova funkcija ne odvija pravedno i pošteno. Isti pokazatelji u budžetu Evropske unije često se, u različitim zemljama, interpretiraju drugačije, posmatranje se vrši iz vlastite perspektive, a u cilju prikazivanja pozicije svoje zemlje u nekom specifičnom svjetlu ili radi ostvarenja određene koristi. Tako je i sa kvantifikovanjem neto pozicija pojedinih zemalja u zajedničkom budžetu. U zavisnosti od toga koji se metod kalkulacije koristi, brojke, te na osnovu njih izvučeni zaključci, mogu se značajno razlikovati.*

Ipak, ovaj problem ne tiče se samo trenutnih članica Evropske unije, jer i ostale zemlje, aspiranti za članstvo u Evropskoj uniji, sa pažnjom prate na koji način se alokira budžet Unije i kako nove članice prolaze u ovoj raspodjeli.

S tim u vezi, provedeno istraživanje pokazuje je da nove članice Unije uglavnom imaju značajne koristi iz zajedničkog budžeta Evropske unije, što znači da dobijaju više sredstava iz budžeta EU nego što u njega ulažu.

Ključne riječi: *Budžet EU, prihodi, rashodi, saldo, pristupanje EU*

JEL klasifikacija: *E50, F36, H61, H87.*

UVOD

Promjene u visini i strukturi budžeta EU, budžetskoj proceduri, procesu kontrole i revizije i sl., kroz istoriju su pratile razvoj evropskih integracija od vremena poslije Drugog svjetskog rata i potpisivanja Pariskog i Rimskih ugovora, pa do nastanka Evropske unije u današnjem obliku i njenih posljednjih reformi sadržanih u Lisabonskom ugovoru (European Commission, 2008). Ako se želi shvatiti

suština funkcionisanja i prioriteta Evropske unije kao jedinstvene - „sui generis“ tvorevine, njene politike, pa i politiku proširenja, onda je neophodno detaljno spoznati razvoj i strukturu njenog budžeta.

Budžet Evropske unije jedan je od ključnih dokumenata za ostvarenje njenih ciljeva. Količina potrošnje EU u velikoj mjeri varira među članicama, kako u pogledu ukupnog iznosa, tako u pogledu same prirode potrošnje (Baldwin Richard, Wyplosz Charles, 2010:86). U kontekstu zemalja koje žele da se priključe Uniji, vrlo često se špekuliše pitanjem krajnjih koristi, naročito ekonomske prirode, koje bi ove zemlje trebale ostvariti pristupanjem Evropskoj uniji. Svakako, očekivanja ovih zemalja su da ukupne ekonomske koristi nadmašuju troškove pristupanja (Švaljek, 2007:11).

Ovaj rad osvjetljava samo dio problema i u fokus istraživanja stavlja finansijske neto koristi ili, pak, neto troškove zemalja članica, kao razliku sredstava koje one dobijaju iz budžeta Evropske unije i sredstava koje daju kao svoj doprinos zajedničkom budžetu.

Cilj ovog rada je istražiti neto pozicije članica Evropske unije, a posebno novih članica, u zajedničkom budžetu EU. U naučnom istraživanju, formulisanju i prezentovanju rezultata istraživanja u ovom radu, kombinovane su sljedeće, međusobno dopunjujuće, naučne metode: metoda analize i sinteze, komparativna metoda, statistička metoda, metoda indukcije i dedukcije.

RAČUNANJE NETO POZICIJE ZEMALJA ČLANICA U BUDŽETU EU

U svim metodologijama računanja neto pozicija zemalja članica u budžetu Evropske unije, osnova za kalkulaciju su prihodi i rashodi budžeta EU. U nastavku će se koristiti raniji pojmove i kategorije koje se pojavljuju u strukturu prihoda i rashoda (Nicolaus Heinen, 2011).

- 1. Jednostavna neto pozicija** (*eng. Simple netposition*) - ukupne uplate i isplate jedne zemlje u budžetu EU se sučeljavaju, te se na taj način dolazi do njene neto pozicije.
- 2. Neto pozicija bez administrativnih troškova** (*eng. Net position excluding administrative expenditure*) – do neto pozicije se dolazi ne računajući administrativne troškove. Naime, često se navodi kritika da administrativni troškovi iskrivljuju stvarnu sliku neto pozicije članica, naročito kod onih zemalja koji imaju značajan broj evropskih institucija smještenih na svojoj teritoriju (ovdje

se prije svega misli na Belgiju i Luksemburg). Suština je, da se ovdje zapravo radi o troškovima nastalim po osnovu funkcionisanja zajedničkih evropskih institucija na teritoriji zemlje članice, a ne o stvarnim transferima za tu zemlju.

3. **Neto pozicija bez tradicionalnih sopstvenih prihoda** (*eng. Net position excluding traditional own resources*) – u kalkulaciji neto pozicije na računaju se tradicionalni sopstveni prihodi. Razlog za ovo je činjenica da su tradicionalni sopstveni prihodi rezultat direktne primjene zajedničkih politika, a ne politika zemlje članice, tako da je iznos prikupljenih tradicionalnih prihoda nešto nad čime politika konkretne zemlje članice nema značajan uticaj, nego to više zavisi od geostrateškog položaja zemlje, transportnih ruta, granične infrastrukture (npr. broj, veličina aerodroma i luka i sl.).
4. **Neto pozicija koja uključuje tradicionalne sopstvene prihode, korigovane za troškove prikupljanja** (*eng. Simple net position including traditional own resources, adjusted for collection costs*) – ukoliko se računaju tradicionalni prihodi, oni se kompenzuju u visini od 25% koliko zemlja članica zadržava za sebe, kao administrativni trošak prikupljanja ove vrste prihoda.
5. **Operativni budžetski saldo** (*eng. Operating budgetary balance*) – ovaj pristup koristi Evropska komisija i isti isključuje administrativne troškove i tradicionalne sopstvene prihode. Računanje se vrši na sljedeći način (European Commission, 2014):

Operativni troškovi (*eng. Operating expenditures*)

minus -

Prilagođeno učešće zemlje (*eng. Adjusted national contribution*)

U skladu satačkom 75. Zaključaka Evropskog Savjeta održanog 1999. godine u Berlinu: “Kada je riječ o budžetskim neravnotežama Komisija će se, u prezentacione svrhe, koristiti kategorijom operativnih troškova” (Council of the European Union).

Prilagođeno učešće zemlje računa se na način da se od ukupnog učešća članice EU oduzmu tradicionalni sopstveni prihodi, a potom se izračuna koji je to postotak od ukupnog učešća svih zemalja umanjenih za tradicionalne prihode. Potom se ovaj procenat pomnoži sa ukupnim operativnim budžetom EU.

S obzirom da se ovaj posljednji pristup čini vrlo složenim, najbolje ga je pojasniti na konkretnom primjeru. Kao primjer je uzeto učešće Slovenije u Budžetu Evropske unije za 2010. godinu.

Tabela 1. Računanje operativnog budžetskog salda Slovenije u Budžetu EU za 2010. godinu

	RASHODI BUDŽETA EU	EU 27 (mil. evra)	Slovenija (mil. evra)
1	ODRŽIVI RAST	46.491,7	522,0
1.1	Konkurentnost za rast i zapošljavanje	9.380,2	46,3
1.2	Kohezija za rast i zapošljavanje	37.111,4	475,8
2	ZAŠTITA I UPRAVLJANJE PRIRODNIM RESURSIMA	55.906,7	207,4
3	GRAĐANSTVO, SLOBODA, BEZBJEDNOST I PRAVDA	1.289,3	12,8
3.1	Sloboda, bezbjednost i pravda	666,0	6,3
3.2	Građanstvo	623,3	6,5
4	EU KAO GLOBALNI PARTNER	463,9	4,0
5	ADMINISTRACIJA	7.185,9	9,4
6	KOMPENZACIJE	0	0,0
UKUPNI RASHODI		111.337,5	755,7

PRIHODI BUDŽETA EU	EU 27	Slovenija
Prihod zasnovan na PDV	12.470,5	50,1
Prihod zasnovan na GNI	91.066,8	250,8
Korekcija za UK	-114,8	16,6
Ostatak do ukupnog iznosa Holandiju i Švedsku	-3,2	2,3
Prilagodavanje (JHA adjustment) za Dansku, Irsku i Veliku Britaniju	-3,7	0,1
TOTAL UČEŠĆE ZAMLJE	103.415,6	320,0
Tradicionalni prihodi (TOR) (75%)	15.659,3	66,6
Poljoprivredne takse (100%)	0,0	0
Dažbine na šećer (100%)	194,1	-0,017
Carine(100%)	20.684,9	88,9
Iznos koji ostaje zemlji od prikupljanja tradicionalnih prihoda (25%) -5.219,8		-22,2
TOTAL SOPSTVENI PRIHODI	119.074,9	386,6
SUFICIT IZ PRETHODNE GODINE	2.253,6	
OSTALI PRIHODI	6.466,8	
UKUPAN PRIHOD	127.795,3	

Bruto nacionalni proizvod (BNP), milijarde EUR	12.254,4	34,89
--	-----------------	-------

Operativni budžetski saldo (millioni EUR)	0,00	424,12
Operativnibudžetskisalido (% BNP)	0,00	0,012

Izvor: Evropska komisija

1. **Operativni troškovi** (*eng. Operating expenditures*) su razlika između ukupnih troškova i administrativnih troškova zemlje tj. $755,7 - 9,4 = 746,3$ miliona evra, a za cijelu EU $111.337,5 - 7.185,9 = 104.151,6$ miliona evra.
2. **Učešće zemlje** (*eng. National contribution*) je razlika između ukupnog učešća i tradicionalnih sopstvenih resursa, što za Sloveniju iznosi 320,00 miliona, a za cijelu EU 103.415,60 miliona evra.
3. **Udio Slovenije u ukupnom EU učešću** (*eng. Share in EU national contribution*) iznosi $320,00/103.415,60 \cdot 100\% = 0,31\%$
4. **Prilagođeno učešće** (*eng. Adjusted national contribution*) Slovenije iznosi $0,31\% \cdot 104.151,60$ miliona evra = 322,28 miliona evra
5. **Operativni budžetski saldo** (*eng. Operating budgetary balance*) iznosi $746,4 - 322,28 = 424,12$ miliona evra.

Ovo znači da, u apsolutnom iznosu, Slovenija ima pozitivan saldo i da daleko više dobija iz zajedničkog budžeta nego što u njega daje.

Osim ovih pet metoda kalkulacije, postoje i tri metode prikazivanja i prezentovanja rezultata (Heinen, 2011):

1. **Prikazivanje u apsolutnim iznosima** – računajući apsolutne iznose, Njemačka je najveći davalac sredstava u zajednički budžet. Ovakav način prikazivanja odgovara velikim zemljama, sa brojnim stanovništvom, pa time i većom ekonomskom snagom.
2. **Prikazivanje prema udjelu u ukupnom BNP-u zemlje** – na ovaj način Belgija je najveći davalac u zajednički budžet.
3. **Prikazivanje iznosa po glavi stanovnika** – po čemu je takođe Belgija najveći davalac u budžet EU.

ISTRAŽIVANJE OPERATIVNOG BUDŽETSKOG SALDA ČLANICA EU

Za istraživanje operativnog budžetskog salda članica Evropske unije, koristiće se podaci o prihodima i rahodima Budžeta Evropske unije, a posmatran je period od 2004. do 2010. godine, i to u intervalima od tri godine, tako da će se podaci odnositi na 2004., 2007., i 2010. godinu. Ovaj period je izabran za istraživanje, prije svega, zato što su se tada desilo posljednje i najveće proširenja Unije (2004. i 2007.), koja je, zbog toga, doživjela svoju krupnu transformaciju. To je ujedno razlog zašto se posmatraju baš ove dvije godine, dok je posljednja (2010. godina) uzeta u posmatranje, kako bi se utvrdilo stanje i u periodu od nekoliko godina nakon pristupanja. Naime, sve nove članice koje su primljene 2004. i 2007. godine, u prve tri godine imale se garantovane kompenzacije u zajedničkom budžetu, koje

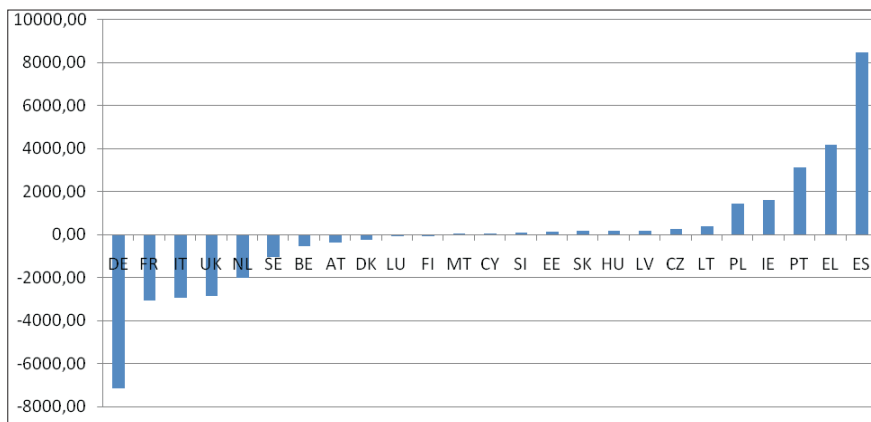
su im osiguravale pozitivan budžetski saldo. Zbog toga je interesantno vidjeti šta se desilo sa njihovim saldom nakon prestanka primanja ovih kompenzacija, što se desilo 2007. godine za deset zemalja koje su pristupile 2004. godine, odnosno 2010. godine za Bugarsku i Rumuniju, koje su od pristupile 2007. godine.

Na osnovu prikupljenih podataka u ovim godinama, izračunat je operativni budžetski saldo svih zemalja članica (na način kako je to prethodno urađeno prethodno na primjeru Slovenije), s obzirom da je ovo zvanična metoda koju koristi Evropska komisija, a podaci su prikazani na sva tri načina: (1) u apsolutnom iznosu, (2) prema udjelu u ukupnom BNP-u zemlje, te (3) po glavi stanovnika.

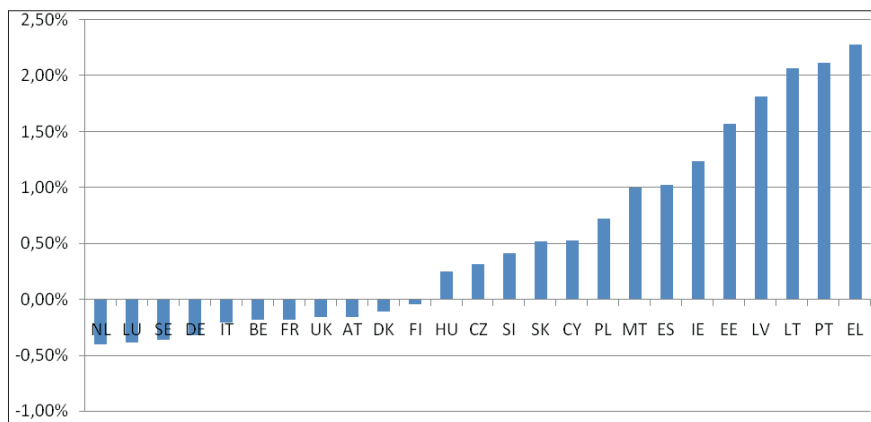
Tabela 2. Operativni budžetski saldo članica EU u 2004. godini

2004. godina					
Zemlja ¹	1. Operativni budžetski saldo (u milionima EUR)	BNP (u milionima EUR)	2. Operativni budžetski saldo (u %BNP)	Stanovništvo	3. Operativni budžetski saldo (per capita)
AT	-365,05	232.958,77	-0,16%	8.171.966	-44,67
BE	-536,05	294.510,00	-0,18%	10.421.137	-51,44
CY	63,49	12.042,75	0,53%	739.771	85,82
CZ	272,22	87.491,91	0,31%	10.216.016	26,65
DE	-7140,40	2.214.510,00	-0,32%	82.516.260	-86,53
DK	-224,55	197.976,37	-0,11%	5.404.523	-41,55
EE	145,00	9.219,63	1,57%	1.349.290	107,46
EL	4163,26	182.507,41	2,28%	11.061.701	376,37
ES	8502,31	830.097,00	1,02%	42.691.689	199,16
FI	-69,61	153.416,00	-0,05%	5.228.172	-13,32
FR	-3050,72	1.676.177,10	-0,18%	62.532.556	-48,79
HU	193,40	77.823,51	0,25%	10.107.146	19,14
IE	1593,82	129.145,73	1,23%	4.070.262	391,58
IT	-2946,94	1.392.853,00	-0,21%	58.175.310	-50,66
LT	369,26	17.892,28	2,06%	3.435.591	107,48
LU	-93,60	23.988,00	-0,39%	458.095	-204,32
LV	197,66	10.913,59	1,81%	2.312.819	85,46
MT	44,99	4.488,61	1,00%	401.268	112,13
NL	-2034,95	504.333,00	-0,40%	16.281.779	-124,98
PL	1438,34	198.444,13	0,72%	38.182.222	37,67
PT	3124,01	147.723,30	2,11%	10.501.970	297,47
SE	-1059,85	291.579,08	-0,36%	8.993.531	-117,85
SI	109,71	26.913,66	0,41%	1.997.012	54,94
SK	169,17	32.627,79	0,52%	5.382.438	31,43
UK	-2864,91	1.797.308,46	-0,16%	59.867.866	-47,85

Izvor: Evropska komisija i sopstvene kalkulacije

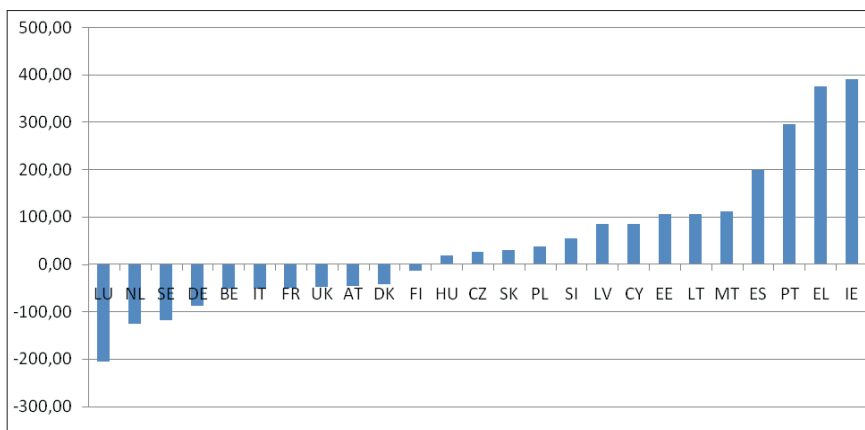
Grafikon 1. Operativni budžetski saldo članica EU u 2004. godini (u milionima evra)**Izvor:** Evropska komisija

Najveći neto davaoci u zajednički budžet, u apsolutnom iznosu, 2004. godine bili su Njemačka, Francuska i Italija, dok su, takođe stare članice, Španija, Grčka, Portugal, bile najveći neto primaoci sredstava. Očigledno da su troškove proširenja u najvećoj mjeri podnijele zemlje koje već najviše učestvuju u finansiranju zajedničkog budžeta (Mari Luiz Herštel, 2004:18). Može se primijetiti da su svih deset novih članica Unije u ovoj godini bile neto primaoci sredstava, što je logično, jer je predviđeno da one u prve tri godine nakon pristupanja ne mogu biti neto davaoci sredstava. Ipak, najveću finansijsku korist iz zajedničkog budžeta, posmatrajući isključivo nove članice, ostvarila je Poljska sa nešto više od 3,1 milijarde evra, a najmanju Malta sa 45 miliona evra.

Grafikon 2. Operativni budžetski saldo članica EU u 2004. godini (u % BNP)**Izvor:** Evropska komisija

Ako se posmatra operativni budžetski saldo kao procenat BNP zemalja članica, onda su Holandija sa 0,40%, Luksemburg sa 0,39% i Švedska sa 0,32% svog BNP-a, najveći davaoci, dok su Grčka sa 2,28%, Portugal sa 2,11% i Litvanija sa 2,06 %svog BNP-a, najveći primaoci. Sve nove članice su 2004. godine bile neto primaoci sredstva i to u rasponu od 0,25% BNP-a, koliko je dobila Mađarska, pa do ranije pomenutih 2,06% BNP-a, koliko je dobila Litvanija.

Grafikon 3. Operativni budžetski saldo članica EU u 2004. godini (po glavi stanovnika)

Izvor: Evropska komisija i sopstvene kalkulacije

Po glavi stanovnika, u zajednički budžet 2004. godine su najviše dali građani Luksemburga i to 204,32 evra, Holandije 124,98 evra i Švedske 117,85 evra. S druge strane, najviše su dobili građani Irske sa 391,58 evra, Grčke 376,37 evra i Portugala 297,47 evra, po glavi stanovnika. Od novih članica, najmanje je dobila Mađarske sa 19,14 evra, a najviše Malta sa 112,13 evra, po glavi stanovnika.

Dakle, u 2004. godini sve nove članice imale su pozitivan operativni budžetski saldo budžeta, tj. više sredstava su dobile iz budžeta Evropske unije dobile nego što su u isti dale.

U nastavku slijede podaci za 2007. godinu.

Tabela 3. Operativni budžetski saldo članica EU u 2007. godini

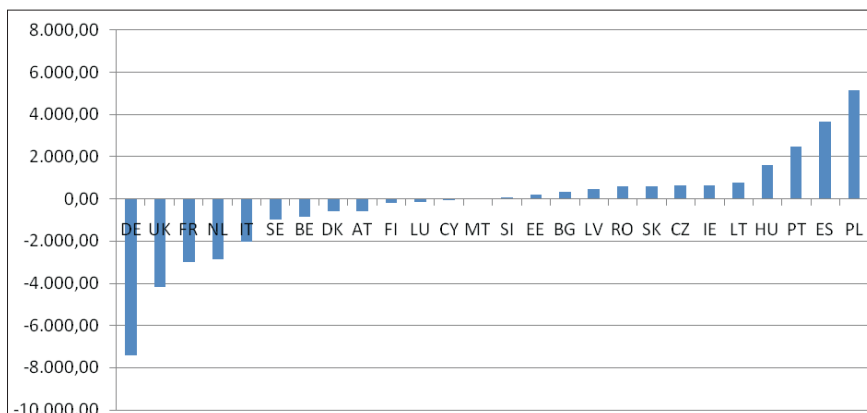
2007. godina					
Zemlja	1. Operativni budžetski saldo (u milionima EUR)	BNP (u milionima EUR)	2. Operativni budžetski saldo (u %BNP)	Stanovništvo	3. Operativni budžetski saldo (per capita)
AT	-563,19	270.716,87	-0,21%	8.300.788	-67,85
BE	-868,21	338.977,00	-0,26%	10.625.700	-81,71
BG	335,09	28.524,20	1,17%	7.659.764	43,75
CY	-10,47	14.977,16	-0,07%	783.977	-13,35
CZ	656,71	122.497,99	0,54%	10.334.160	63,55
DE	-7.415,24	2.470.330,00	-0,30%	82.266.372	-90,14
DK	-604,35	229.980,73	-0,26%	5.461.438	-110,66
EE	226,20	15.003,67	1,51%	1.341.672	168,60
EL	5.437,18	216.487,75	2,51%	11.192.763	485,78
ES	3.651,83	1.028.574,00	0,36%	44.878.945	81,37
FI	-171,60	179.907,00	-0,10%	5.288.720	-32,45
FR	-2.997,35	1.919.705,10	-0,16%	63.826.129	-46,96
HU	1.605,92	92.484,85	1,74%	10.055.780	159,70
IE	662,08	164.621,43	0,40%	4.356.931	151,96
IT	-2.013,47	1.553.332,20	-0,13%	59.375.289	-33,91
LT	793,20	27.660,47	2,87%	3.375.618	234,98
LU	-139,85	30.158,60	-0,46%	479.993	-291,36
LV	488,77	20.349,98	2,40%	2.276.100	214,74
MT	28,08	5.220,64	0,54%	409.050	68,64
NL	-2.864,33	581.275,00	-0,49%	16.381.696	-174,85
PL	5.136,40	299.891,49	1,71%	38.120.560	134,74
PT	2.474,41	163.945,40	1,51%	10.608.335	233,25
RO	595,85	120.253,51	0,50%	21.546.873	27,65
SE	-994,84	345.647,23	-0,29%	9.148.092	-108,75
SI	88,62	33.827,87	0,26%	2.018.122	43,91
SK	617,81	53.098,39	1,16%	5.397.318	114,47
UK	-4.155,26	2.082.873,57	-0,20%	60.986.649	-68,13

Izvor: Evropska komisija i sopstvene kalkulacije

Evropska Unija je 2007. godine proširena za dvije nove članice, Bugarsku i Rumuniju, a generalna ocjena je da ove dvije zemlje nisu bile spremne za članstvo, te da su integrisane primarno iz političkih razloga i u cilju daljeg širenja Unije na istok.

Važno je istaći da je ovo prva godina, nakon isteka garantovanog perioda od tri godine, u kojem su zemlje, koje su pristupile 2004. godine, mogle imati negativan saldo u odnosu na zajednički budžet, tj. mogle su biti i neto davaoci sredstava.

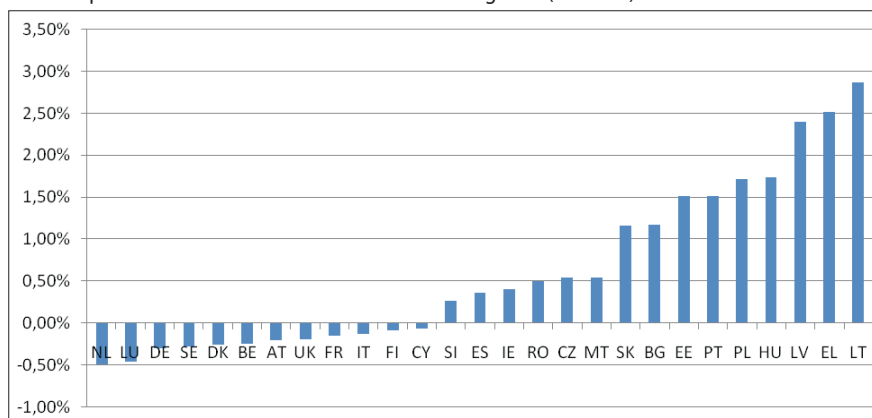
Grafikon 4. Operativni budžetski saldo članica EU u 2007. godini (u milionima evra)

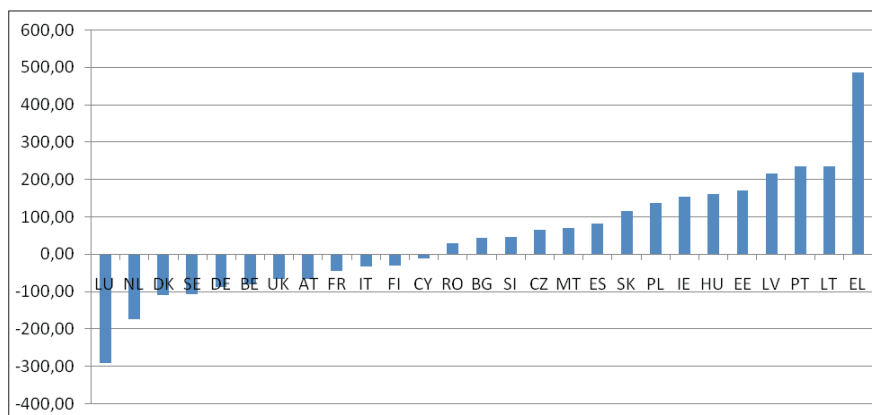
Izvor: Evropska komisija

Kako je vidljivo iz grafikona, u 2007. godini najveći teret, u apsolutnom iznosu, kao neto davaoci, podnijele su Njemačka sa 7,42 milijarde, Velika Britanija 4,16 milijarde i Francuska sa 3,00 milijarde evra. S druge strane, najveću neto korist, u apsolutnom iznosu, kao neto primaoci, ostvarile su Grčka sa 5,44 milijardi, Poljska sa 5,14 milijardi i Španija sa 3,65 milijardi evra. Što se tiče dvije nove članice, operativni budžetski saldo Bugarske bio je pozitivan i iznosi 335,10 miliona, a Rumunije 595,85 miliona evra, što znači da su obje zemlje dobile više iz zajedničkog budžeta nego što su isti dale, što je i očekivano, imajući u vidu važeća budžetska pravila.

Posmatrajući deset zemalja koje su 2004. godine postale članice EU, može se uočiti da njih devet i dalje ima pozitivan saldo, dok je u ovoj godini jedino Kipar dao više u zajednički budžet nego što je dobio i to u iznosu od 10,47 miliona evra, što je zapravo minoran negativan saldo.

Grafikon 5. Operativni budžetski saldo članica EU u 2007. godini (u % BNP)**Izvor:** Evropska komisija

Posmatrajući saldo pojedinih zemalja kao procenat njihovog BNP-a, može se vidjeti da su 2007. godine najveći davaoci bili Holandija sa 0,49%, Luksemburg sa 0,46% i Njemačka sa 0,30% svog BNP-a. Istovremeno, najveći neto primaoci bili su Litvanija sa 2,87%, Grčka sa 2,51% i Latvija sa 2,30% svog BNP-a. Bugarska i Rumunija, kao nove članice, ostvarile su pozitivan saldo sa 1,17% , odnosno 0,50% svog BNP-a. Kao što je navedeno, sve zemlje koje su prethodno pristupile EU, izuzev Kipra, ostvarile su pozitivan saldo. Naime, Kipar je zabilježio minoran negativni saldo u iznosu od 0,07 % svog BNP-a.

Grafikon 6. Operativni budžetski saldo članica EU u 2007. godini (po glavi stanovnika)**Izvor:** Evropska komisija i sopstvene kalkulacije

Konačno, posmatrajući operativni budžetski saldo po glavi stanovnika, najveći davaoci u 2007. godini bili su Luksemburg sa 291,36 evra, Holandija sa 174,86 evra

i Danska 110,56 evra. S druge strane, najveći primaoci EU sredstava, bili su Grčka sa 485,78 evra, Litvanija sa 234,98 evra i Portugal sa 233,25 evra. Građani Kipra su jedini, iz reda novih članica EU, bili neto davaoci u iznosu od 13,35 evra.

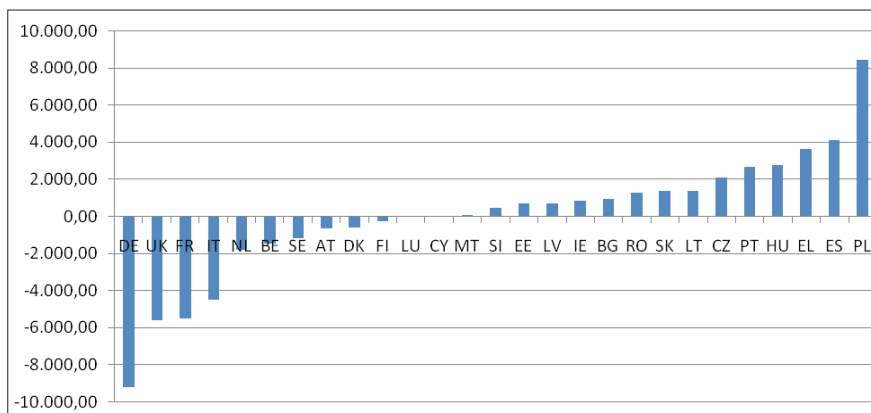
U nastavku slijede podaci za 2010. godinu.

Tabela 4. Operativni budžetski saldo članica EU u 2010. godini

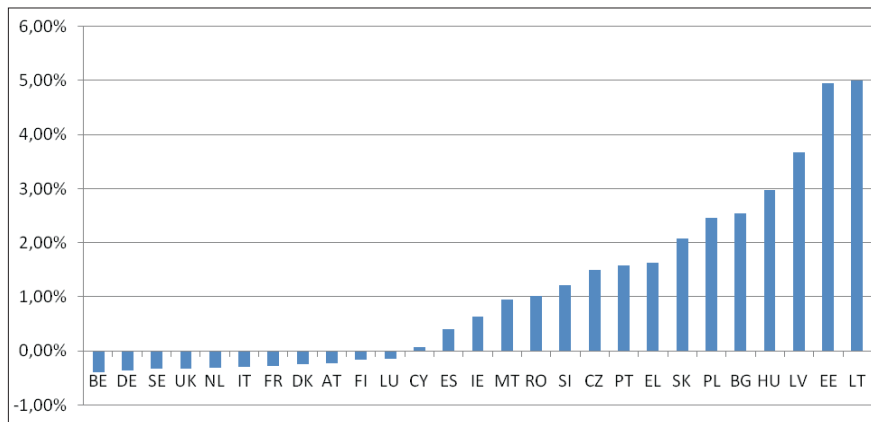
2010. godina					
Zemlja	1. Operativni budžetski saldo (u milionima EUR)	BNP (u milionima EUR)	2. Operativni budžetski saldo (u %BNP)	Stanovništvo	3. Operativni budžetski saldo (per capita)
AT	-676,96	284.682,16	-0,24%	8.389.771	-80,69
BE	-1.466,42	360.621,00	-0,41%	10.895.586	-134,59
BG	895,51	35.334,18	2,53%	7.659.764	116,91
CY	10,63	16.857,80	0,06%	829.446	12,82
CZ	2.079,25	139.259,58	1,49%	10.519.792	197,65
DE	-9.223,57	2.522.750,00	-0,37%	81.776.930	-112,79
DK	-615,26	241.108,43	-0,26%	5.547.683	-110,90
EE	672,73	13.591,96	4,95%	1.340.161	501,98
EL	3.597,40	221.120,08	1,63%	11.315.508	317,92
ES	4.100,95	1.035.947,00	0,40%	46.070.971	89,01
FI	-300,18	182.686,00	-0,16%	5.363.352	-55,97
FR	-5.534,79	1.968.118,70	-0,28%	64.871.455	-85,32
HU	2.748,43	92.369,98	2,98%	10.000.023	274,84
IE	803,92	129.300,93	0,62%	4.474.356	179,67
IT	-4.533,98	1.545.372,00	-0,29%	60.483.385	-74,96
LT	1.358,43	27.183,72	5,00%	3.286.820	413,30
LU	-41,94	28.633,70	-0,15%	506.953	-82,73
LV	674,25	18.349,70	3,67%	2.239.008	301,14
MT	52,93	5.617,17	0,94%	415.995	127,23
NL	-1.833,11	583.424,00	-0,31%	16.615.394	-110,33
PL	8.427,54	342.651,39	2,46%	38.183.683	220,71
PT	2.622,60	167.047,30	1,57%	10.637.346	246,55
RO	1.245,24	122.582,21	1,02%	21.438.001	58,09
SE	-1.211,41	356.237,23	-0,34%	9.378.126	-129,17
SI	424,08	34.893,68	1,22%	2.048.583	207,01
SK	1.349,65	64.844,20	2,08%	5.430.099	248,55
UK	-5.625,92	1.713.788,46	-0,33%	62.262.786	-90,36

Izvor: Evropska komisija i sopstvene kalkulacije

U 2010. godini niti jedna od članica nije imala garantovan pozitivan budžetski saldo, jer je istekao period od tri godine, uključujući i za Bugarsku i Rumuniju koje su pristupile 2007. godine.

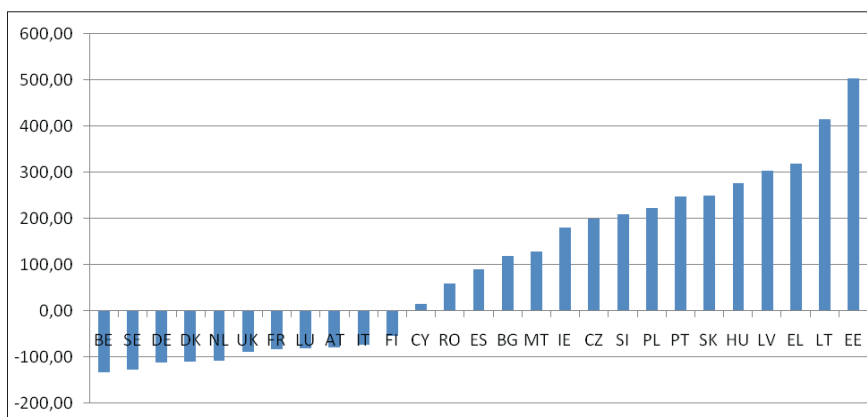
Grafikon 7. Operativni budžetski saldo članica EU u 2010. godini (u milionima evra)**Izvor:** Evropska komisija

Može se konstatovati da je u 2010. godini ostao skoro isti poredak zemalja članica, kada je u pitanju njihova neto pozicija prema zajedničkom budžetu. U apsolutnom iznosu, ponovo najveći negativni saldo ima Njemačka sa 9,22 milijardi, Velika Britanija 5,63 milijardi i Francuska 5,53 milijardi evra. Najveći pozitivni saldo ima Poljska 8,43 milijardi, Španija sa 4,1 milijardi i Grčka sa 3,60 milijardi evra. Sve nove članice, i one primljene 2004. i one iz 2007. godine, su neto dobitnici sredstva, tj. imaju pozitivan saldo. Od ovih dvanaest zemalja, najmanju finansijsku korist ostvarilo je Kipar sa 10,63 miliona evra, dok je najveću zabilježila, kako je već navedeno, Poljska sa čak 8,43 milijardi evra.

Grafikon 8. Operativni budžetski saldo članica EU u 2010. godini (u % BNP)**Izvor:** Evropska komisija

Tokom 2010. godine, Belgija se odrekla najvećeg procenta svog BNP-a za potrebe finansiranja zajedničkog budžeta. Naime, ova zemlja je dala 0,41%, dok je slijede Njemačka sa 0,37%, te Švedska sa 0,34% BNP-a . Na drugoj strani, Litvanija je ostvarila korist od čak 5,0% svog BNP, a slijede je Estonija sa 4,95% i Litvanija sa 3,67%. Sve tri posljednje zemlje su nove članice, a kao što je ranije navedeno, i ostalih devet zemalja iz ove kategorije, zabilježile su, u manjoj ili većoj mjeri, pozitivan saldo.

Grafikon 9. Operativni budžetski saldo članica EU u 2010. godini (po glavi stanovnika)

Izvor: Evropska komisija

Posmatrajući iznose po glavi stanovnika, u 2010. godini su se za potrebe zajedničkog budžeta najviše odrekli građani Belgije sa 134,59 evra, Švedske sa 129,17 i Njemačke sa 112,79 evra. Najveću korist ostvarila je Estonija sa čak 501,98 evra, te Litvanija sa 413,30 evra i Grčka sa 317,92 evra, po glavi stanovnika. Posmatrajući „nove članice“, najmanju korist, ponovo je ostvario je Kipar, sa simboličnih 12,82 evra po glavi stanovnika.

ZAKLJUČAK

Članstvo u Evropskoj uniji, novim članicama ne donosi samo pravo da učestvuju u raspodjeli zajedničkog EU budžeta, nego i obavezu njegovog finansiranja. U skladu sa uspostavljenim sistemom javnih finansija Evropske unije, svaka zemlja članica, odriče se određenog dijela svojih nacionalnih prihoda i ulaže ih u zajednički budžet, iz kojeg se potom vrši finansiranje zajedničkih EU politika. Logično, sve zemlje članice nastoje da na kraju budžetske godine ostvare pozitivnu neto finansijsku poziciju, što znači da će iznos sredstava koji zemlja prima iz budžeta EU biti veći od iznos sredstava koji ulaže u njega.

Iako postoji više metoda računanja neto finansijskih pozicija zemalja članica u zajedničkom budžetu EU, kao i više načina prikazivanja i prezentovanja rezultata, u provedenom istraživanju korištena je zvanična metodologija računanja koju koristi Evropska komisija, dok su rezultati prikazani na sva tri moguća načina (u apsolutnom iznosu, udjelu u BDP-u, po glavi stanovnika).

Analizirajući navedene rezultate, može se zaključiti da nove članice Unije uglavnom imaju značajne koristi iz zajedničkog budžeta Evropske unije, što znači da dobijaju više sredstava iz budžeta EU nego što u njega daju. Naime, u sve tri posmatrane godine, nove članice su imale značajne finansijske koristi od članstva u Evropskoj uniji jer su dobijale, neka manje, neka više, sredstava iz zajedničkog budžeta, nego što su u njega davale. U ovim godinama, jedino je Kipar, i to 2007. godine, imao minoran negativan saldo, dok su sve druge nove članice EU imale pozitivan saldo.

Dakle, putem budžeta Evropske unije, razvijene zemlje EU, prije svega Njemačka, Velika Britanija, te Francuska, finansirale su različite programe podrške manje razvijenim članicama. Vrlo bitno je istaći da ovaj trend, očigledno, nije privremenog karaktera, tj. ne važi samo u prve tri godine kada je svim članicama, praktično, osiguran pozitivan budžetski saldo, i to preko budžetske stavke „6. Kompenzacije“ rashodne strane budžeta Evropske unije.

LITERATURA

- Baldwin, R., Wyplosz C. (2010), *Ekonomija evropskih integracija*. Treće izdanje, Datastatus, Beograd.
- European Commission (2008), *European Union Public Finance - Fourth edition*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- Council of the European Union, “Presidency Conclusions - Berlin European Council”, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/ACFB2.html (pristupljeno 20.03.2014.).
- European Commission, „EU expenditure and revenue”, http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm (pristupljeno 22.03.2014.).
- Heinen, N. (2011), „EU net contributor or net recipient: Just a matter of your standpoint?”, Frankfurt am Main: Deutsche Bank Research.
- Herštel, M. L. (2004), *Proširena Evropa – promene i očekivanja*. Vlada Republike Srbije – Kancelarija za pridruživanje Evropskoj uniji, Beograd.
- Švaljek, S. (2007), *Pristupanja Evropskoj uniji: Očekivani ekonomski učinci*. Ekonomski institut Zagreb, Zagreb.

THE ANALYSIS OF NET POSITIONS OF THE NEW EU MEMBERS STATES IN THE EU BUDGET

Igor Cocić

M.Sc. Econ, the Centers for Civic Initiatives, Doboj, icocic@teol.net

Abstract: *Debate on the member states' share in revenues and expenditures of the joint budget, that is, net positions of the countries in the EU budget, has been ongoing since the formation of EU. In that sense, the redistributive function of the budget is potential grounds for emergence of some heated debates, particularly if there is even a slight doubt about whether this function is performed justly and fairly. The same indicators of the EU budget are often interpreted differently in different countries; the countries base their observations on their own perspectives, in order to present their positions in some specific light or to achieve certain benefits. It is the same with the quantification of net position of individual countries in the joint budget. Depending on what calculation method is used, the numbers and conclusions derived from them can vary significantly.*

However, this problem does not only concern the current EU members, because other countries, the membership-aspiring countries, closely follow the ways of how the EU budget is allocated and how they will get off in that distribution.

In that respect, the study shows that the new EU members mostly have substantial benefits from the joint EU budget, which means that they get more funds from the EU budget than they invest in it.

Key words: *EU budget, revenues, expenditures, balance, EU accession*

JEL classification: *E50, F36, H61, H87,*

¹ U skladu sa međunarodnim standardom ISO 3166, kodovi označavaju sljedeće zemlje: AT- Austrija, BE - Belgija; BG - Bugarska, CY - Kipar, CZ - Češka, DE - Njemačka, DK - Danska, EE - Estonija, EL - Grčka, ES - Španija; FI - Finska, FR - Francuska, HU - Mađarska, IE - Irska, IT - Italija, LT - Litvanija, LU - Luksemburg, LV - Latvija, MT - Malta, NL - Holandija, PL - Poljska, PT - Portugal, RO - Rumunija, SE - Švedska, SI - Slovenija, SK - Slovačka i UK- Velika Britanija.